

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Lo ze hadereh!

Kroz 25 godina, od prvoga bazelskoga kongresa počamši, cionizam imade uvijek jedan te isti jasno naglašeni i formulovani cilj: osnutak javnim pravom osigurane domaje za židovski narod u Erec Jisraelu. Svjetski je rat uništio ili stubokom promijenio toliko toga, što se činilo neoborivim i nepromjenljivim, nu nije poljuljao temeljima »utopističkoga« cionizma. Što više, upravo je svjetski rat donio pobjedu cionizma i prema vani i prema unutra. Prema vani: međunarodno priznanje cionizma. Prema unutra: osvojenje većega dijela židovskoga naroda. Znali smo od uvijek i udesili smo sav svoj rad prema tome: da cionizam dođe cilju, treba da zadobije međunarodno priznanje i treba da osvoji najveći dio židovskoga naroda. To su dvije fundamentalne pretpostave za ostvarenje cionizma. Nijedan od tih fundamenta ne smije faliti kod gradnje židovske narodne domaje u zemlji otaca. Ta su dva fundamenta postavljena. Znači li to, da smo na cilju?

Kome cionizam nije tek fraza, on treba da sebi postavi to pitanje, da se u to duboko zamisli, da potraži ispravan odgovor i da pošteno povuče sve konzekvencije iz toga odgovora. Dosta smo se dugo vrlo olako zadovoljavali izražajima pristajanja Židova uz cionizam. Vrijeme je, da se svom jasnoćom naglasi: biti cionistom znači preuzeti na sebe izvjesnih obveza u pravcu moralnog i materijalnog podupiranja stvari. Pošten čovjek vrši svoje obveze. I cionista, on ponajpače, mora biti pošten čovjek, znači, treba da požrtvovno i oduševljeno, makar i uz najveće napore nastoji oko ispunjavanja svojih cionističkih obveza. Prije svega mu dakle valja te obveze poznavati, da ih uzmogne ispuniti. Treba da znađe, što on osobno, može i mora pridonijeti za stvar. Zato treba da u svakom času znađe, gdje se cionizam upravo nalazi i što očekuje od svojih pristaša. Zato se danas, nakon što je cionizam zadobio međunarodno priznanje i organizatorno obuhvatio veći dio židovskoga naroda, moramo pitati: jesmo li na cilju?

Je li na cilju čovjek, koji, želeći sebi sagraditi svoju kuću, kupi zemljište, dađe ga gruntovno prenijeti na sebe, preuzme od graditelja nacrt kuće i ishodi kod oblasti gradjevnju dozvolu? Nije čak ni onda, ako je već sav gradjevni materijal pripravljen i složen na gradilištu i ako su temelji već iskopani. Bit će na cilju tek onda, kad kuća bude pod krovom i kad bude iznutra tako uredjena, da će biti sposobna za nastanbu. Onda tek može

prekrstiti ruke u krilu s osjećajem zadovoljstva, da je svoj naum izveo i cilj postigao.

A mi, većina nas takozvani cionista, prekrstili smo ruke, kao da je cionizam na cilju! Odmaramo se, kao da smo mi podnijeli bog zna kakvih napora, dok su se Weizmann i njegovi drugovi borili da ishode cionizmu međunarodnim pravom priznatu gradjevnju dozvolu za židovsku narodnu domaju. Time su tek temelji položeni. Više se u ovaj čas ne može učiniti, jer na gradilištu nema najnužnijeg gradjevnog materijala. Opeke, željezo, drvo i beton, bez čega se graditi ne može, ne će sami od sebe doći na gradilište. Taj materijal treba da mi sakupimo i dovedemo na gradilište. Graditelja i zidara imademo dosta. Osnove su dobre i ljudi su dobri. Bit će to lijepa ili barem dobra zgrada. Ali gradjevni materijal treba da nose na gradilište svi Židovi. Dok toga ne bude, ne može zgrada iz temelja. I bit će naša krivnja, krivnja svakog pojedinog cioniste, bude li zgrada presporo napredovala zbog nestašice gradjevnog materijala. Dužnost je i obveza svakog cioniste, da sudjeluje u sakupljanju gradjevnoga materijala za židovsku narodnu domaju.

Nijesmo još na cilju, te bismo se smjeli odmarati. Ali smo pred ciljem, al parašat derahim, kak toliko puta u našoj narodnoj istoriji. Dobar genije, instinkt samoodržanja, poveo nas je dosele uvijek put spasenja. Ovoga puta, na raskršću, ne možemo lako zalutati, kad je pravi put tako ravan i otvoren pred nama. Ne radi se o izboru puta, čak ni o izboru metoda. Nego se radi o mjeri intenziteta našega koracanja na putu k cilju. Na kraju ravne ceste uzdiže se naš cilj. Dobro koracajući možemo nakon izvjesnog vremena lako doći do cilja i što jače i bolje ćemo koracati na prvome dijelu puta, to brže i sigurnije ćemo se približiti cilju. Nu mi stojimo i ne mičemo se, vidimo krasan cilj, divimo mu se — i ne koracamo. Zaboravljamo, da na putu k cilju vrijeme možda ne će uvijek biti s nama, nego će možebiti gdje kada biti protiv nas. Zaboravljamo, ako je put danas još ravan i pregledan, mogu nadoći potresi, koji će nam put iskriviti, koji će na nj nabacati zapreke, kojih danas nema. Zaboravljamo, ako danas vedro vrijeme pogoduje našoj gradnji, može doći ne vrijeme i oluja, koja će nas smetati u gradnji. Zaboravljamo, ako je minuli svjetski potres koristio našoj stvari, mogu doći novi svjetski potresi, koji bi mu mogli škoditi. Prije novih oluja i potresa morala bi naša zgrada biti gotova za nastanbu. Valja nam se žuriti s gradnjom.

Nemamo časa da gubimo, nemamo mnogo vremena da čekamo na svršetak gradnje. Naše mase u galutu propadaju na hiljade dnevno. Ni Arapi nam ne će dati mnogo vremena. A i gradjevna dozvola nam nije izdana na neograničeno vrijeme. Ako doista hoćemo i možemo sagraditi židovsku narodnu domaju osigurano javnim pravom, onda to moramo vrlo brzo dokazati. Svijet to od nas iščekuje, naši najbolji prijatelji to od nas traže. Ne znamo, koliko imamo vremena, znamo samo da nam se valja veoma žuriti, da nas ne bi jednog dana otjerali sa gradnje kao nesposobne zidare. Međunarodno priznanje naših zahtjeva i prava je na kocki, ako brzo ne položimo ispit osposobljenja. Ne smijemo proigrati toliko potrebne nam u teškoj borbi osvojene ambicije i potpore svijeta, jer ne znamo, bismo li i wikada, jednom izgubljene, opet natrag zadobili. A moramo računati i sa raspoloženjem naših vlastitih masa. Ne smijemo nepotrebno produživati njihove muke u galutu niti za jedan dan. Ne smijemo ih tjerati u očaj i ne smijemo ih razočarati. Danas je narod uz nas, vjeruje i hoće, hoće jer vjeruje. Ako ga razočaramo, ubit ćemo mu vjeru, jedino što još ima i što mu daje divnih stvaralačkih sposobnosti, koje svijet cijeni i od kojih toliko očekuje, da radi njih podupire našu stvar. Židovski narod razočaran, očajan i bez vjere u galutu, — koji bi Židov htio biti sakrivenjem takovoga stanja?

Neovisno od sviju mogućih kriza u svijetu otvara se pred nama kriza židovstva u času, kad je cionizam pred ciljem. Svjetska kriza uvećava i komplikuje krizu židovstva, nu riješenje prve, ne donosi sama sobom i riješenje druge. Naprotiv može riješenje krize židovstva vrlo doprinijeti riješenju svjetske krize. Svjetska će kriza predvidivo još dugo trajati. Kriza židovstva ne može tako dugo trajati. Današnja struktura i položaj židovskoga naroda onemogućuju mu, da takovu krizu dugo održi, on iz nje mora vrlo brzo izaći obnovljen, preporodjen, ojačan i spašen, — ili potpunoma satrven i uništen. Kriza je židovska u tome: hoće li brzo uspjeti predobiti židovski narod, da odmah doprinese one ogromne žrtve, što su potrebne, da se osigura izgradnja njegove narodne domaje u Erec Jisraelu?

Ahad Haam vidio je tu krizu već god. 1889., kad je zagrmio »Lo ze hadereh!« Kao izlaz iz krize preporučio je, da se udari novim putem: »Thijat halvavot! Hathija haruhanit šel haam kodemet lithijato hakomrit!« »Taj i takav narod nije i ne može biti sposoban i voljan za veliko djelo. Prije svega treba da se ob-

nove srca. Oživljenje narodnoga duha mora predhoditi stvarnom oslobodjenju. I Nordau je to razumio, kad je mnogo godina dočnije rekao: »Povratak k židovstvu prije povratka u židovsku zemlju!«

I doista, narod, koji bi sav to razumio, Židovi, koji bi, puni židovskoga duha, gorjeli od ljubavi prema svojem narodu, njima ne bi nijedna zadaća bila ni prevelika ni preteška u cilju obnove i izgradnje židovske narodne domaje. Oni bi radosno, oduševljeno i brzo doprinijeli svaku žrtvu, nu ne kao žrtvu, nego iz najdublje potrebe i u osjećaju najveće sreće; što im je dano, da mogu služiti tako divnoj stvari: obnovi i spasenju vlastitoga naroda i njegove domaje.

U zadnjih je trideset godina mnogo postignuto u pravcu Ahad-Haamove ideologije. Da samo nešto spomenemo: Pokret oko jevrizacije Židova u galutu i Erec Israelu, halucim, cijela jedna divna literatura i Keren Hajesod. Ipak smo još vrlo daleko od toga, da bismo se već mogli smatrati narodom svećenika. Sve većim se intenzitetom i uspjehom radi u tome pravcu, nu nema sumnje, da će u najboljem slučaju tek slijedeća generacija moći zadovoljiti našim postulatima u židovsko-odgojnom pogledu. Zar do onda ne ćemo biti u stanju probuditi dovoljno požrtvornosti i nasmoći dovoljnih sredstava?

Ne može biti, jer nemamo toliko vremena!

Što dakle?

Ne varajmo se!

Nijesu još niti oba fundamenta za izgradnju domaje postavljena. Fundamentat međunarodnog priznanja i javnopravnog osiguranja još se polaže i bit će za malo tjedana gotov. Nu kako je sa drugim fundamentom? Je li cijonizam u istinu već osvojio veći dio židovskoga naroda? Skloni smo da to potvrdimo, pozivajući se na karlovarski kongres, koji je predstavljao više nego jedan milijun šekalista. Zbilja vrlo ugledan broj, ako se uvaži, sred kakovih se prilika moralo provoditi

ubiranje šekalima, ponajpače u istočnoj Evropi. Možda će nam za godinu dvije uspjeti, ako se donekle srede prilike u istočnoj Evropi, da sakupimo i dva milijuna šekalima. Bit ćemo onda vrlo blizu maksimalnome broju mogućih šekalima. Nu ne radi se o tome, imademo li više ili manje šekalima, nego o tome da li su ti šekalisti — a i Židovi nešekalisti — u punoj ili barem u vrlo znatnoj mjeri učinili svoju dužnost i pokazali dostatno volje i pripravnosti u doprinošenju sredstava i potpore za veliko djelo?

Moramo priznati, nužno je da to otvoreno priznamo, da u tome smislu nijesmo osvojili židovskoga naroda, čak nijesmo osvojili niti naših pristaša i sumišljenika. Mi samo brojimo šekele. Zalijećemo se od vremena do vremena na koju inicijativu i na koju sabirnu akciju, nu sve to nije ni dovoljno sustavno, ni dovoljno ustrajno. Ne nailazimo na očekivani i potrebni nam odziv i smalakšemo nakon nekoliko uzaludnih pokušaja, apela i opomena. Što je razlogom, da samo silnim naporom uspijevamo, da makar samo od jednog dijela naših sumišljenika dobivamo samo malen dio sredstava, koja su nam potrebna i samo malen dio prinosa, koje bi nam morali, mogli dati? Što je razlogom, da nijesmo u stanju znatnije povećati krug naših sumišljenika i pritegnuti veći krug prinosnika na ozbiljnije, marljivije i obilnije davanje? Zašto nemamo veći broj saradnika, sabirača i propagandista? — U zadnjem je pitanju već i jedan od odgovora na ranija pitanja.

Dolazimo do zaključka, da nam organizacija u tehničkom pogledu ne valja. Kostur je organizacije dobar. Kompetencije su dobro omeđjene, predviđene su sve potrebne instancije, razdijeljene su sve glavne funkcije i izdane sve upute. Nu organizacija je dobrim dijelom ostala na papiru i nije u tančine provedena. Najvažnije stanice naše organizacije su obamrle i ne živi svojim vlastitim životom. Mjesne organizacije, prirodne spojke između Židova jednoga mjesta i Zemaljske

organizacije ne funkcionišu, zatajile su. Uzalud sve inicijative središnjice, kad ih mjesne organizacije ne provode i ne daju dalje, mnoge čak uopće ne daju glasa o sebe.

Kriza je židovstva u tome, što nam do ovoga časa nije uspelo, da naša riječ dopre u svaku židovsku kuću i u svako židovsko srce i da svakog Židova pritegnemo na doličnu saradnju oko sabiranja sredstava za izvedenje velikog djela. To je jedno organizatorno pitanje, koje se mora dati riješiti. Sve ovisi o tome, da se mjesne organizacije — jer je to njihova zadaća — što brže učine sposobnim instrumentom za sabiranje svih moralnih i materijalnih potpora, koje Židovi jednog mjesta mogu, a pored dobre organizacije i hoće, da doprinesu za našu stvar. Mjesne organizacije valja reaktivirati i reorganizovati. Dosadašnji sistem ne valja, ne može donijeti uspjeha i ugrožava cijeli pokret. Lo ze hadereh! Mjesnim organizacijama treba dati novu formu i novu sadržinu. O tome u posebnom članku.

Lav Stern.

Jubilej dra. Huga Spitzera.

Dne 28. siječnja proslavljena je u hramu i u općinskoj vijećnici svečanim načinom 25-godišnjica djelovanja dra. Huga Spitzera kao predsjednika osječke gornjogradske židovske općine. U hramu skupio se velik broj općinara. Prisutan bio je i veliki župan dr. Božić podžupan Srčan, divizionar Mitrović, te pukovnik Kostić. Dr. Ungar, nad-rabin, održao je propovijed, u kojoj je zanosnim riječima hvalio veliku vjernost dra. Spitzera prema osječkoj općini i cjelokupnom židovstvu. Poslije službe božje bila je svečana sjednica općinskog zastupstva, kojoj je predsjedao II. potpredsjednik Julijo Weiss ml. Izaslanstvo od 5 opć. zastupnika pošlo je po svečara, koji je bio pozdravljen burnim poklicima, kada je stupio u opć. vijećnicu. G. Weiss priopćio je na to opć. zastup-

Još jedan „Savez“?*

I.

Kad je omladina na sarajevskom sletu jednodušno odbila ideju osnutka posebnoga športskoga saveza, mislili smo, da je narodjenje ovoga nedonoščeta za uvijek spriječeno. No u novije vrijeme opet se čuju glasovi, da nam je ovaj savez prijeko potreban, jer dosadašnji savezi nikako ne mogu oživotvoriti zadaće, koje bi taj novi savez imao. To kompetentni faktori i »oni«, koji su oko njih, razlažu mnogostrukim argumentima, od kojih se nijedan ne može održati, ako se izbliže promotri.

Prvi argumenat, koji je ujedno najjači, a s kojim se usto veoma lako operira, sastoji u jednom pitanju, naime: »Ako jevrejska športska društva u drugim državama imaju svoj savez, zašto ga ne bismo i mi imali?« To zvuči isto tako kao: »Ako moj susjed Šmul, koji nije ni malo ugledniji ni bogatiji nego ja, nosi crvenu

kapu, zašto je ne bi i ja nosio?« Kako je nama poznato, postoje ovakovi savezi samo u Čehoslovačkoj, Poljskoj, Njemačkoj i Austriji. Znađemo, da u ovim državama postoje jevrejska športska i gombalačka društva već desetke godina i u tolikom broju, da se naročiti savez zaista morao osnovati.

Drugi argumenat, koji se rado spominje, je činjenica, da je dužnost jevrejskih gombača i športaša, da budu članovi jevrejskog svjetskog »Makabi«-Saveza, a to se može polučiti samo osnutkom športskog saveza, koji bi postao član ovog svjetskog saveza. Treći argumenat, koji bi bio najrazumljiviji, kad bi stajao, jest taj, da ovaj novi savez čekaju zadaće, koje samo on može izvršiti.

Na sarajevskom sletu raspravljalo se o tom pitanju, pa su tom zgodom ustanovljene neke činjenice, koje nas opominju, da pravodobno odstranimo razne nepodopštine, koje su izbile u našim športskim udruženjima. Nama se radi — da otvoreno govorimo — o jevrejskom odgoju naše omladine, koji mora biti skladno spojen s idejom fizičkoga preporeda. Sportski rekordi nama su sasvim nuzgredni. Oni su nama samo sredstvo, a

ne svrha. Ovako ne misle mnogi u našim športskim udruženjima. Oko športaša sabire se naime osim plemenitih unapredjivača fizičkoga preporeda i prijatelja omladine i jedno kolo ljudi, omladinaca i građana, koji se sami ne bave športom, nego vode u evidenciji uspjehe svojih šticećenika; to su takozvani »kibici«. Jedno ime, koje dobro pristaje. Ovi unose u naša društva — ne znam kako je u nejevrejskim — duh profesionalizma i športske psihoze.

U Jugoslaviji gotovo su sva športska i gombalačka udruženja omladinska. Većinom su se razvila iz sekcija omladinskih društava. Omladinski pokret unio je u naša predratna društva ideju fizičke regeneracije, te je ova ideja bitni temelj toga pokreta. Sva ova udruženja organizovana su u »Savezu jevrejskih omladinskih udruženja kraljevine SHS«, kojemu je zadaća širenje fizičkoga i duševnoga preporeda među jevrejskom omladinom. Čim bismo našu omladinu organizovali u taj novi športski savez, otpao bi čitavi kulturni program omladinskoga pokreta i mi smo dobili dva tipa jevrejskoga omladinca: jedan s debelim očalima, uleknutim prsima i visokom naobrazbom i drugi s čvrstim mišićima, a duševno prazan.

* Otvaramo ovim člankom diskusiju o pitanju, koje se u njemu raspravlja, s primjedbom, da on sadržaje lično mišljenje niščevo. Ured.

stvu, da je predsjedništvo povodom ovog jubileja zaključilo, da razdijeli među 20 najoskudnijih općinara 20.000 kruna, što je zastupstvo primilo odobrenjem do znanja. Na to je podijelio riječ I. potpredsjedniku dru. Edmundu Fischeru, koji je oslovio svečara sljedećim govorom:

Gospodine predsjedniče!

Djelovanje, koje čovjeka najvećma srećuje, jest pomaganje bližnjima do časova zadovoljstva i sreće. Jer dobar i misaon čovjek, komu nisu naprćene najteže brige za uzdržavanje života, mora da si nametne pitanje, zašto mnogi drugi neskrivljeno pate pod najužasnijim teretom, a on ga ne mora nositi. A svi ljudi jednaki su. I tako razmišljavajući mora da tada osjeća, da i oni drugi imaju isto pravo na udovoljenje najnužnijih životnih potreba kao i on. I jer ne može da dokuči, zašto to pravo njegovih bližnjih nije ostvareno, uznemiruje mu se savjest. A on će, što je do njega, život svojim oskudnim bližnjima olakšavati i time svojim očima tek steći pravo na svoj bolji položaj, a duši svojim djelovanjem pribaviti spokojstvo.

To je sigurno jedan od razloga, što se očitimo usrećenima zadovoljstvom našeg bližnjeg, do kojeg smo mu i mi pripomogli.

Gospodine predsjedniče!

U Vašem javnom djelovanju ističe se najviše nastojanje ublaživanja bijede siromaka i oskudnika u opće, a židovskih napose. I tako se Vi odazivljete mudrim riječima Salamunovim, kojima nas poučava:

»Podatljivo srce biti će osnaženo, a ko krijepi, biti će okrijepljen.«

»Ko prezire bližnjega svojega, griješnik je, a ko milostivo postupa sa oskudnima, blago njemu!«

»Ko pritiskuje siromaka, huli stvoritelja njegova, a poštuje ga, ko je milostiv oskudnom.«

Uvjeran sam, da za ovom »konsolidacijom« ne ide nijedan Jevrej, komu je iole stalo do naše omladine.

II.

Ne može se nijekati, da je potrebno naći formu, kako bi naša društva ušla u svjetski »Makabi«-Savez i kako bi kontakt među našim športskim i gombalačkim društvima ojačao. Mi smo već ranije utvrdili i pisali, da je najzgodnija forma za to izgradnja fizičke referade Omladinskoga Saveza. Svi oni, koji bi imali naći mjesta u vodstvu toga novoga saveza, neka udju u ovu referadu, koju bi pretvorili u sekciju, što bi se mogla začlaniti u svjetskom »Makabi«-Savezu. Tomu projektu ne stoje na putu nikakove poteškoće ni idejne ni tehničke. Športski stručnjaci neka izrade osnovu za rad ove sekcije, i mi smo uvjereni, da će Radni Odbor Omladinskog Saveza brzo provesti reorganizaciju u tom smjeru u sporazumu s pozvanim faktorima.

Prigovor, da građani ne mogu biti članovi jednoga omladinskoga saveza u tom slučaju ne smije vrijediti. Od svih jevrejskih športskih društava u Jugoslaviji postoje samo dva, kojima su građani izvršujući članovi; to su Makabi — Zagreb i

»Gospodinu pozajma, ko je milostiv siromaku, i platit će mu za dobročinstvo njegovo.«

»Ko zatvara uho svoje pred naricanjem ubogoga, zvati će i sam, ali mu se ne će odazvati.«

Proroštvo ovih riječi ispuni se i na Vama. Bog, iskušavši Vas najprije velikim kušnjama, konačno Vas za sve dobro što ste ga iskazali Vašim bližnjima, obasja novim zlatnim suncem, koje iz dana u dan raste u svom lijepom i dražesnom sjaju, te Vam je nagrada za Vaša dobra djela. »Isplatit će mu za dobročinstvo njegovo.«

Dvadesetpet godina skrbi za siromašne naše općinare! Zar ovaj rad sam ne dostaje, da Vas izdigne nad sve općinare?!

Ali osim toga Vi ste se ne žacajući se ni truda ni vremena, kroz svih tih 25 godina velikom ljubavlju posvećivali i ostalim zadacima općinske uprave. A do prije kratkog vremena mogli ste punim pravom o sebi reći: Općinska uprava, to sam ja!

Općinska uprava u tom je razdoblju nekoliko puta prema duhu vremena reformirana, a zadnja općinska pravila dala su našoj općini najslobodoumniji izborni red u Jugoslaviji.

Općinska kuća, u kojoj se nalazi škola i stanovi za općinske službenike, Vaše je djelo. Da je nemamo, sigurno bismo sada morali čekati na nju još mnogo desetljeća.

Hram popravljen je 1909. godine, a prošle godine uveličan je uvedenjem električne rasvjete.

Vaše zasluge za općinu nije moguće nabrojiti i iscrpiti isticanjem pojedinih Vaših djela. Čovjek Vas mora vidjeti pri svakodnevnom radu oko probitka općine, kako nikad ne sustajete unatoč mnogili neprilika, koje Vam put zakrčuju. 25 godina svladavanja malih i velikih zapreka, koje su Vas katkada za čas ogorčile, ali Vam jaku volju za obavljanje općinskih

djonekle Bar-Kochba — Sarajevo. Radl ovih dvaju društava da se osnuje novi savez? Uostalom nama je poznato, da se u današnjim prilikama ne može naći dosta ljudi koji bi radili za društva, tako da sav posao obavljaju dvojica trojica, pa otkale bi se najednom stvorilo valjano i marljivo vodstvo toga novoga saveza? Ako u drugim državama postoji takav savez, to se ne smije zaboraviti, da je tamo u športskim društvima organizovano mnoštvo građana i radnika, dok je u nas, kako smo to gore razložili, šport srasao s omladinom, odnosno s omladinskim pokretom. Kod toga ne smijemo imati pred očima samo prilike u Zagrebu, nego valja u prvom redu promotriti naša udruženja u provinciji.

Spomenute sekcije mogle bi izvesti sve konstruktivne zadaće isto tako kao i športski savez. »Gideon« mogao bi se proširiti naročito športskom rubrikom, koju bi uređivao stručnjak.

Nama je poželjan samo takav jevrejski šport, koji će biti harmoničan dio mladojevrejskoga života.

Riječ imade jevrejska omladina.

Zagreb, 30. siječnja 1922.

Dr. Nikola Tolnauer.

pošala nikada nisu oslabile! Vi danas jednaki marom upravljate općinom kao i prije 25 godina. Mislim, da se slobodno smije ustvrditi, da je u tom pogledu teško naći čovjeka, kojega bi mogli staviti uz bok Vama.

Ljudi se prosudjuju po njihovoj volji i njihovim nakanama. Općina Vam današnjom skromnom svečanosti srdačno hvall za Vašu dobru volju, veliki mar, postojanu brigu i — zašto se ne bi i to reklo, ta služi Vam samo na čast — neprospavane noći poradi njenog beljotka. Općina žalibože ne može, da Vam se po Vašoj zasluži oduži.

Općina, svi općinari vruće žele, da biste ovoj općini i nadalje posvećivali Vašu brigu kao prvi njen općinar, te da bi Vas za sve dobro i plemenito, što ste u njeu i korist njenih općinara učinili, u budućnosti pratio božji blagoslov i da bi Vam život tekao u duševnom miru i zadovoljstvu.

U to ime kličem:

Živio naš zaslužni predsjednik dr. Hugo Spitzer!

Na to je dr. Spitzer odgovorio ovo:

Stojeći pod dubokim dojmom znamenovanja današnjeg dana u prvom redu hvalim Previšnjega i zahvaljujem mu se šehehijoni vekijmoni vehigijoni lazman haze — što mi je dao da doživim ovaj dan, kojim završujem najvažniji odlomak mogega života, koji je — to smijem kraj sve čednosti da kažem — u najvećem svom dijelu bio ispunjen brigom, kako ću da opravdam povjerenje, na osnovu kojega sam prije 25 godina postavljen na čelo naše općine. Ja sam tu službu preuzeo kao zavjet, kao baštinu, koju mi je nakon četrdesetgodišnjeg vjernoga pastirovanja namro pokojni moj otac, a nastupio sam ju i vršio sa zadatkom, da naša općina uvijek bude među prvima. Nijesam išao za tim ciljem iz taštine, ni za općinu ni za sebe. Područje naše općine jeste u pravilima teritorijalno određeno, no ono nije omedjašeno pograničnim stupovima niti je zatvoreno brkljačama. U nj ali i iz njega vode široki putevi iz svežidovstva i u isto, a tim sam putevima htio da vodim našu općinu. Bogoštovna je općina jedinica i što se u njoj i za nju radi, tek je kamećak u velebnoj zgradi vaskolikoga židovstva. To mi je bila smjernica od prvoga dana mogega predsjednikovanja i ostao sam joj vjeran do danas, pak brigajući za dobrobit, za napredak i procvat naše općine, nastojavajući oko izgradnje njezinih kulturnih i humanitarnih institucija, uvijek bio mi je u vidu veliki onaj cilj, da otvorim mojim općinarima široki i daleki vid preko granica naše općine, da u njima probudim i uzdržim osjećaj nerazrješive suvislosti sa velikim židovskim narodom, koji je cijelome čovječanstvu dao nauku najvišega morala, da se osjete i da budu članovima cijeloga židovstva ne samo u humanitarnome i karitativnome pogledu, već i dionici svake njegove sudbine, učesnici u njegovim uspjesima i nedaćama, u prosljeđivanju njegovih želja i težnja.

To moje nastojanje, mislim, a uz to valjda i golu činjenicu, što sam u njemu ustrajao punih 25 godina, htjeli ste da honorirate častima, kojima me danas opspavate — volju i nastojanje. Da li i uspjehe? Smjelo bi bilo tvrditi, da sam ih

postigao, ali ipak bila bi s moje strane neumjesna čednost, dapače neharmonost, ako bih rekao da ne osjećam dubokog zadovoljstva, kad svrnem pogled na prošlih 25 godina.

Jest: Ja sam i zadovoljan i blagodarim Vama na svemu, na svemu bez ograničenja, što sam u ovih 25 godina doživio i uživao kao predsjednik općine. Osjetio sam, da me prati, da me krijepi i podupire povjerenje, a što je najvažnije, da nailazim na potpuno razumijevanje mojih težnja i mogega nastojanja. Pa kad je ipak gdjekad ispoljila protivština i u svojim oblicima prevršila mjeru, tako da sam časomice mislio, da sam preslab za ovakovu borbu, kad su živci htjeli da me iznevjere — to je gospodo zbilja bilo samo časovito. Jer kad sam se primirio, rekao sam si: šta se tužiš, zašto kloneš? Ta to je tvoja krv, to je odraz živoga života, života, kako si ga u općini želiš, života, a ne mlitavosti i nehaja.

Naar hojisi vegam zokanti — bio sam mlad, kad ste mi povjerali upravu ove općine, a sada sam ostario. Mojoj bi skromnoj želji bolje odgovaralo, da je taj dan prošao tiho i neopažen, pa da sam nešto kasnije mogao stupiti pred Vas i reći: Evo ja sam svoje vrijeme odslužio, pošljite me u zasluženu ili ma i nezasluženu penziju.

Ali Vi ste me nadmudrili. U oči tolike časti, tolike ljubavi, koju ste mi danas prikazali, nakon laskavih riječi, kojima ste mi na usta vrlo poštovanoga mogega druga izjasnili svoje povjerenje, u oči učešća cijele općine u ovoj slavi, znali ste, da mi ne će biti moguće da izvršim svoju nakanu, znali ste, da vam ne ću moći da otkažem službu, nasuprot vi ste me s nova nerazriješivim sponama uz službu privezali.

Vezokanti, ostario sam godinama, ali jošte toplo u meni bije srce, jošte krepka je u mene volja, da radim u duhu svoga nezaboravnoga oca, pa hvaleći Vam na svoj Vašoj ljubavi, ja Vam u svečanom ovom času zadajem tvrdnu vjeru da ću i dalje služiti našoj općini, cijelome židovstvu i svemu čovječanstvu, dok mi sile dopuste, dok me podupirete i dok u mene vjerujete. I nadalje morati ćete uzeti dobru volju za djelo — ali i djela, valjanih će djela biti, ako u općini uzdržite slogu i ljubav, ako Vam svima bude pred očima cilj: probitak, napredak i procvat naše općine.

A sad dopustite mi jednu usrdnu molbu.

Kako sam već prije natuknuo, nije se obzorje nad našom općinom uvijek plavilo, nije uvijek sjalo i caklilo se u zlatnim trakama svijetloga sunca. Bilo je tmurnih dana, gustih oblaka a bogme padao je i krupan led. Što se onda dogodilo, činilo i govorilo, neka pripadne zaboravu, pa ako je koji od Vas pogodjen s moje strane kojom krupnijom, ako sam i ja u obrani ili u navali bio preoštari, ja svakoga, koga se tiče molim, da mi oprosti i neka bude uvjeren, da to nije poteklo iz ličnih osjećaja, već samo iz borbe za stvar. Svakome Vas pružam i ovom zgodom bratsku ruku i molim Vas, da otsele, ako si svako pridrži svoje zasebno mišljenje i pravo, daga očituje i zastupa, ni u toj protivštini ne zaboravi na staru

riječ, koja je uvijek i u nevolji i u sreći spajala sve Židove: kol Jisroel ahehem.

Još jednom svima Vama iz dubljine mogega srca najljepša hvala!

U kući jubilara sakupio se veliki broj čestitara, kojima je njegova supruga pravila honeure, pa kad je svečar stigao kući, redala su se čestitanja.

Prva čestitala je cjelokupna uprava izraelitskog dobrotvornog gospojinskog društva pod vodstvom mnogogodišnje predsjednice gđe. Friderike Bauer, zatim predsjedništvo židovske ferijalne kolonije, vodjeno predsjednicom gđjom. Helenom Lederer i predsjedništvo izraelitskog gospojinskog društva u dol. gradu. U ime Chevre kadiše pozdravio je svečara predsjednik g. dr. Josip Horn, koji je u duljem govoru istakao zasluge općinskog predsjednika, predao mu diplomu, kojom je imenovan doživotnim zaslužnim članom toga društva i saopćio, da je društvo u trajnu spomen ovoga jubileja osnovalo zakladu u iznosu od 25.000 kruna, kojega će kamati svake godine pripasti jednome siromašnome visokoškolu Židovu.

U ime židovskog nacionalnog društva pozdravio je svečara zanosnim govorom kr. financijski tajnik Bela Fridman, a u ime židovskog športskog i gimnastičkog društva »Makabi« dr. Aladar Klein, koji je svečaru uručio diplomu o imenovanju zaslužnim članom toga društva.

Zastupstvo donjogradske bogoštovne općine predvodio je predstojnik g. Bela Herrman u pratnji velikog broja zastupnika. U ime časničkog zbora pozdravili su svečara gg. zapovjednik divizijske oblasti pukovnik Živan Mitrović i zapovjednik okruga pukovnik Ljuba Kostić. Osobito toplim i laskavim riječima oslovio je svečara veliki župan g. dr. Jovan Božić, koji je došao u pratnji kr. podžupana Franje Srčana. U ime općine slob. i kr. grada Osijeka govorio je (u zastupanju odsutnoga načelnika) podnačelnik g. dr. Ivan Neubauer, a u ime magistrata gradski senator g. dr. Ante Hrabal, koji je svečaru predao i adresu magistratskih činovnika. Osobito je opažen govor evangeličkog župnika g. Josipa Waltera, koji je svečara u ime evangeličke župne općine i evangeličkog društva pozdravio isto tako i pozdrav zastupstva srpske dobrotvorne ženske udruge, vodjenoga suprugom sudb. predsjednika gđjom Dimitrijević. I osječka židovska omladina izaslala je dva sveja zredstavnika, da pozdravi svečara, a iza toga slijedila su još čestitanja katoličkog gospojinskog društva pod vodstvom barunice Terezije Adamović, a napokon bezbroj privatnih ličnosti, prijatelja i štovalatelja jubilara.

Svečaru stigao je ogroman broj brzojavnih i pismenih čestitaka iz grada i iz cijele Jugoslavije, od mal ne svih židovskih općina i organizacija, a mnogih i izvana, a medju njima ističemo brzojavne čestitke cionističke Egzekutive u Londonu, direktorija Židovskog Narodnog fonda u Haagu i Berlinskog centralnog ureda cionističke organizacije.

Radni Odbor odaslao je svečaru ovo pismo:

Vrlo cijenjeni i dragi gospodine predsjedniče!

K Vašoj slavi dvadesetpetgodišnjice Vašeg predsjednikovanja u osječkoj židovskoj bogoštovnoj općini Radni Odbor Saveza cionista Jugoslavije šalje svoje tople čestitke.

Čuvstva, koja prema Vama osjećamo, nošena su toplotom ideala, kojima služite s punom odanosti, a koji stvaraju nerazriješive veze izmedju službenika njihovih.

Vi ste od zvaničnih lica židovstva u Jugoslaviji medju prvima, a u Hrvatskoj u ono doba od njih jedini prigrlili misao i sadržinu cionizma, koji je u Vama zadobio unapredjivaoca.

Vi ste se s ponosom i radosno uvijek iz nova stavljali na čelo naše organizacije, kad Vas je opća i jednodušna želja tražila, da nam budete vodjom organizacije.

Mi ne možemo drugo, već da i ovom prilikom dademo tribut svog dubokog štovanja i tople srdačnosti, koju gajimo prema svome predsjedniku. Previše smo toplo vezani u sumišljeničkoj ljubavi s Vama, a da bi medju nama trebalo pre- više riječi.

Cionizam je u stvari pokret mladosti i pomladivanja židovstva i mi smo sretni, što nije bilo nijednog časa u Vašem cionističkom radu, u Vašoj potpunoj predanosti našoj stvari, kad bi nas bila podilazila dvojba o Vašem mladačkom cionističkom zanosu.

Nas raduje, da i delegati naše organizacije na Saveznim Vijećima, a i naši omladinci tako neposredno osjećaju Vaše mladaštvo, koje osvaja srca.

I mi ne možemo, da želimo ništa drugo, već to, da Vama i nama sudbina iščuva svoj punokrvni mladački cionistički zanos, koji saradnju s Vama i pod Vašim vodstvom u našoj organizaciji čini srećom za Vaše saradnike.

Primate, dragi naš predsjedniče, tople cionističke pozdrave i srdačni hedač k Vašem jubileju.

Članovi Radnoga Odbora.

*

Za Jaar Jugoslavija, osnovanog povodom jubileja, darovano je do sada u Osijeku već oko 600 drveća (K 30.000).

Keren Hajesod

Sokolov u Washingtonu. Poslije svoga razgovora sa Hardingom, o čijem toku smo već izvijestili, održao je Nahum Sokolov političke konferencije sa uplivnim članovima američkoga senata. Sokolov je medjutim nastavio svoju turneju za Keren Hajesod po Udruženim Državama. Kako se saznaje, povratit će se ovih dana u važnoj diplomatskoj misiji u Washington.

Šmarja Levin u Južnoj Africi. Dr. Šmarja Levin od Direktorija za Keren Hajesod stigao je u Kapstadt, da podupire rad u Južnoj Africi. Vodje Kapstadtskih Židova su uvjereni, da će dr. Levin, koji je jedan od najvećih židovskih govornika, svoju kampanju uspješno provesti.

Za židovsko sveučilište u Jeruzalimu. Dobar je primjer za popularnost židovske visoke škole dar jednog sudbenog vijećnika u Mecklenburgu (Njemačka),

koji je doznačio posebnom fondu Keren Hajesoda za podignuće židov. sveučilišta. Ovaj prijatelj židovske kulture stavio je naime čitav utržak od prodaje jednog većeg zemljišnog kompleksa na raspoloženje, da omogući osnutak novog instituta unutar medicinskog fakulteta.

Keren Hajesod u Njemačkoj. Žid. Korrespondenzbiro javlja daljnje uspjehe apela združenih njemačkih Židova za Keren Hajesod, koji se raspravlja u cijeloj židovskoj štampi, kao jaki poticaj za ubrzanu provedbu akcije. Tako su neke općine same osnovale svoje lokalne odbore za Keren Hajesod, a danomice se javljaju daljni potpisi apela po različnim zastupnicima židovskih općina i korporacija iz cijele zemlje. Naročito se ističu potpisi nekih nadrabina velikih općina, koji se ovime prvi puta izjavljuju za složni rad Židova sviju struja za izgradnju Palestine, odnosno oko sabirne djelatnosti za Keren Hajesod.

Keren Hajesod u Čehoslovačkoj. U Čehoslovačkoj započela je velika kampanja za Keren Hajesod i među necijonistima. Važno je tu izvijestiti u prvome redu o radu lokalnog odbora u Plsenu, koga je za provedbu akcije izabrao iz svoje sredine odbor bogoštovne općine. Ovaj je odbor pozvao sveučilišnog profesora dra. Münzera, da govori pred zastupnicima sviju žid. društava i korporacija o važnosti akcije za Keren Hajesod. No ne samo time, da se je ličnost od ovakovog ugleda zauzela za fond, svratila se pozornost necijonista, već način kako se govornik riješio svoje dužnosti, daje ovom sastanku značenje, koje prelazi i lokalne granice. Ako će uspjeti, u što se jedva može posumnjati, da se shvaćanju židovskog pitanja, kako je to prof. Münzer razložio, uzmogne pribaviti potrebna pažnja u najširim židovskim krugovima, onda bi se time dala mogućnost međusobnog razumjevanja i plodonosne saradnje nacionalnim i asimilatornim grupama, koje bi se i izvan rada za Keren Hajesod moglo održati.

Prof. Münzer ističe kao podlogu za zajednički rad oko izgradnje zemlje, koju nalaže sadašnji momenat židovskom čuvstvu dužnosti i osjećaju solidarnosti, čudoredne obveze svakoga Židova. Ocijenio je razne orijentacije današnjeg Židova prema pitanjima tradicije, porijekla, prošlosti na jednoj strani i odgoja, milieu, sadašnjosti na drugoj strani, te došao do važnog zaključka, da je zanemarivanje dužnosti, koje iz ovih dviju kompleksa proizlaze, nečudoredno. Ovim dvjema grupama obveza ne odazivlje se jednako asimilirani Židov, budući da prema svojoj privrednoj i kulturnoj djelatnosti dnevno ispunjava zahijevanje, što ih stavlja na njega milieu, židovstvo, ali namiruje sa njegovim priznanjem. Značajno je, da je prof. Münzer zastupao shvaćanje jednog asimiliranog Židova, ok kojih smo do danas jedino mogli očekivati, da se ne stidi svoga židovstva. Sa ovog stanovišta osudio je najoštrije izjave poznatog pacifistu prof. Förstera, koji u antisemitizmu vidi opasnost, da će plemenite dijelove židovstva prisiliti, da se slože sa njegovim razbacanim dijelovima, a od njemačkog naroda traži, da apsorbira ove plemenite dijelove židovstva, kako bi tako zaštitio njemačku kulturu od ove opasnosti. Prof. Münzer traži baš protivno od ovih odlič-

nih slojeva židovstva, da ne zatvaraju oči pred bijedom svoje braće i da ih k sebi pridignu.

Sa ovim priznanjem židovske solidarnosti približio se predavač polaznoj tački cionističkog shvaćanja. Kao naravna konsekvencija slijedi iz ovih misli, da se mora poraditi u smislu manifesta, što ga je izdao direktorij Keren Hajesoda na sve struje, stranke i slojeve židovstva, oko izgradnje Palestine, kao domaie židovskog naroda, koji proživljava svoju renesansu i kao sklonište i regeneracijska mogućnost naše braće na istoku. Govor prof. Münzera je dokaz, da sa radom za Keren Hajesod započinje novo razdoblje u židovstvu, jedna aera, u kojoj će preko svih razdora i posebnih stanovišta prodrijeti čuvstvo zajedničke odgovornosti.

Iz židovskog svijeta

Ratifikacija palestinskog mandata. Član cionističke Egzekutive, Leo Motzkin posjetio je u pratnji Mr. Abersona direktora sekcije za mandate kod Lige Naroda, prof. Rapparda, te je s njime dulje konferirao o potrebi brze ratifikacije mandata Palestine. Prof. Rappard uvjeravao je članove židovske deputacije, da članovi Lige Naroda posvećuju najveću pažnju palestinskom mandatu i da je već i Velika Britanija urgirala bezodvlačno riješenje stvari. Dosadašnje zatezanje ima se pripisati Sjedinjenim Državama i Italiji, od kojih još nije došla sankcija. Pitanje palestinskog mandata riješit će se sigurno na zasjedanju, koje će se održati u mjesecu aprilu.

Svjetski kongres Brandeisove grupe. Hadoar javljaju, da je bila u Newyorku konferencija Palestine Development Company (Brandeisova grupa), na kojoj je pročitano pismo dra. Marmoreka iz Pariza. Dr. Marmorek kritizira cionističko vodstvo i predlaže, da se sazove svjetski kongres svih opozicionálnih cionista. Marmorek drži da bi takovom kongresu učestvovali cionisti Francuske, Belgije i njemački Binjan Haarec, a i drugi prominentni cionisti. Konferencija naložila je Rosenblumu, koji je na putu u Palestinu, da se stavi u sporazum sa Marmorekom i drugim cionistima radi priprave kongresa. Pri tom stavljen je kao glavni uvjet, da će se kongres baviti samo praktičnim palestinskim radom, a ni pod kojim uvjetom ne će voditi borbu protiv cionističke organizacije. Naročito radikalni bili su zastupnici iz provincije, dok su Mack, Wise i de Haas odlučno ustali protiv svake borbe, protiv cionističke organizacije. Brandeisova grupa hoće, da se bavi isključivo praktičnim palestinskim radom i ne će dopustiti nikakvu političku ili teoretsku borbu protiv cionističke organizacije. Na konferenciji izjavio je de Haas, da je prva kvota za Palestine Development Company u iznosu od pol milijuna dolara u gotovom plaćena.

Borba za židovsku autonomiju. Prošla nedjelja bila je ispunjena teškim borbama za narodnu autonomiju židovskoga naroda u Litavskoj. Nakon prihvata ustava Litavske po narodnoj skupštini, preostalo je samo inartikuliranje zakonske osnove, koju je za osiguranje prava narodnih ma-

nina izradio ministar dr. Solovejčik. Tu su nastale velike poteškoće, koje su znatno zategnule stvar. Na početku ovog tjedna brisala je vlada iz zakonske osnove predlog glede osnutka ministarstva za narodne manjine. Vlada motivirala je to time, da se ove točke ne mogu sinatrati kao prerogative ustava i stoga se ne mogu inartikulirati. Dr. Solovejčik predložio je svoju zakonsku osnovu ustavnoj komisiji Sejma: Prva tačka, koja predviđa priznanje prava manjina, primljena je. Treća tačka, koja sadržaje ustanovu o osnutku ministarstva za narodne manjine, izazvala je oštru opoziciju svih litavskih stranaka. Dr. Solovejčik podsjetio je članove komisije na internacionalne obveze, koje je preuzela Litavska i za čije provedenje su se zajamčili vodje svih stranaka.

Cijelo židovsko pučanstvo Litavske prati živim interesom i velikom nestrpljivošću ove događaje. Najugledniji židovski list »Jiddische Stimme« objelodanjuje sve dokumente, kojima se Litavska obvezala, da će zaštititi prava manjina. Održale su se mnoge židovske konferencije, u kojima se govorilo o položaju i konstatalo, da u pitanju priznavanja prava narodnih manjina ne može biti kompromisa. U nastavku sjednice komisije pristala je demokratska stranka na osnutak ministarstva za narodne manjine pod uvjetom, da se to ne zajamči ustavom. Židovski zastupnici odlučno su odbili taj predlog, jer vide samo u zakonskoj inartikulaciji prava osnutka ministarstva za zaštitu manjina jamstvo za izvršenje stečenih prava. Jedan zasebni odbor imao bi da izradi novi kompromisni prijedlog. Židovski zastupnici na svojoj su sjednici odlučili, da ni pod kojim uvjetom ne će oclustati od svojih dosadašnjih zahtjeva.

Rabinska konferencija u Varšavi. Dne 23. januara sastaju se rabini Poljske u Varšavi na rabinsku konferenciju. Konferencija bit će sigurno burna, jer rabini žele ustati protiv tutorisanja sa strane ministarstva prosvjete. K ovoj konferenciji, o kojoj do danas još nemamo bližih vijesti, veli »Moment«, da je to treći pokušaj, da se rabini Poljske ujedine. Prvi pokušaj bio je prije 10 godina, ali se izjalovio, jer najugledniji rabini nijesu htjeli iz bojazni pred ruskom policijom, da učestvuju na konferenciji. Drugi pokušaj poduzet je godine 1915. za vrijeme njemačke okupacije. Ovaj puta trebala je konferencija, da se pored čisto staleških pitanja bavi i aktuelnim pitanjima židovske javnosti, a naročito ustrojstvom židovskih općina. Inicijatori ove organizacije bili su njemački asimilanti, rabini dr. Kon i dr. Karlebach, koji su imajući iza sebe okupacionu silu, htjeli nametnuti poljskim rabinima neke vrste njemačkog uzor-statuta. Većina poljskih rabina odlučno je odbila i odmah na početku konferencije prosvjedovala protiv oznake Židova kao vjerske zajednice. Tako nije ni ovaj put uspelo osnovati udruženje rabina. Sad se po treći puta sastaju rabini Poljske, da vijećaju o osnutku velike rabinske zajednice, pa se nadamo, da će slobodni od carističkog terora i tutorstva asimilantskih rabina stvoriti organizaciju, koja će služiti interesima židovskoga naroda.

Iz Palestine

Sjednica Vaad Leumija. Na 9. sjednici Vaad Leumia, koja se održala 2. januara, izvijestio je Ben Cvi o radu predsjedništva i naveo razloge radi kojih se nije za hanuka sazvala Asefat Hanivharim. Nakon kratke debate zaključeno je, da se Asefat Hanivharim sazove između 15. ševata i 1. adara. Na upit dra. Schillera, izjavio je Ben Cvi, da je prezidij stupio u kontakt s pročelnicima pojedinih partijskih grupa glede razlikosti mnijenja u glavnim postulatima, koji su na zadnjem zasjedanju bili predmetom spora, ali bez znatnog uspjeha. Kod dogovora s vodjama mizrahija ustanovljeno je, da jedan dio ortodoksije ostaje kod svojih zahtjeva glede izbornog prava žena i da namjerava staviti ultimatum u toj stvari na narednoj sjednici. Nadalje se debatiralo o učešću u palestinskoj cionističkoj Egzekutivi. Predsjedništvo javlja, da je samo jednom bilo pozvano na sjednicu Egzekutive, na što je Usiškin izjavio, da je držao ispravnim, da se Vaad Leumi zove samo kod važnih i principijelnih stvari, a da ga ne valja još teriti i s čisto birokratskim stvarima; pripravan je pozvati predsjedništvo Vaad Leumija na sve sjednice Egzekutive. Aprobira se ponovno zaključak glede zastupstva Vaad Leumija u Egzekutivi.

Novi tajnik, Černovic, izvješćuje o budžetu, u kojemu su sadržani izdaci za sjednice zastupnika, te osim toga među ostalim i troškovi tiska izvješća i crne knjige o vanjskim nemirima u Jafi i o događajima u novembru u Jeruzalimu. Predsjedništvo saopćuje, da je budžet na temelju raznih obećanja potpunoma osiguran. Budžet je nakon kratke debate prihvaćen s malim promjenama.

Arapski list protiv arapskih huškaša. Jeruzolimski dnevnik »Lisam el arab« izvješćuju, da huškaški agenti ponovno agituju kod arapskih masa protiv cionista u svrhu da dodje opet do krvoprolića. U Jeruzalimu nalaze se plaćeni agenti, koji imaju nalog, da uznemiruju javno mnijenje širenjem razdražljivih vijesti. Oni nikako ne koriste arapskome narodu i stvaraju samo jaz između naroda i mandatarne sile, te nastoje, da simpatije naivne mase zadobiju za drugu silu. Poznato nam je, da jedan agent posjećuje kavane najniže vrste i da ondje pripovijeda izmišljene priče. Slagari našeg lista došli su iz takove kavane i izvješćuju, da je strani konzul u Jeruzalimu našao 20 sanduka oružja, koji su priposlani Židovima. Dužnost je vlade, koja osudjuje pojedine ljude na 10 do 15 godina tamnice radi nošenja oružja, da prije svega kazni čovjeka, koji iza kulisa sije mržnju i klice kasnijih nemira.

Departement za javne radove. Iz Jeruzalima javljaju Žid. dop. uredu, da je prije nekoliko dana palestinska vlada osnovala departement za javne radove. Uprava departementa povjerena je A. M. Hymans iz Londona.

Rasprava protiv ubojica Brennera. Kod rasprave radi umorstva židovskog književnika Brennera, koja se vodi protiv 36 Arapa, riješeno je 5 Arapa zbog nedostatka dokaza, dok će se rasprava protiv ostalih optuženih Arapa nastaviti.

Engleska policija za Palestinu. Prema oficijelnom saopćenju engleskog ministarstva za Kolonije transferirat će se 700 engleskih policista, koji su dosad bili smješteni u Irskoj, u Palestinu. Saopćenje glasi: U povodu nastojanja, da se smanje troškovi vlade na srednjem Orientu, zaključio je državni tajnik za kolonije u sporazumu s palestinskom vladom, da prebaci mali odjel engleske žandarmerije, koji je dosad bio smješten u Irskoj, u Palestinu. Odjel od 700 momaka bit će priključen palestinskoj policiji i garnizoni, ali će napose bit rekrutovan i upravljen. Bit će izobražen i oboružan kao vojni policijski odjel, čija je normalna zadaća policijska služba. U nužnim i hitnim slučajevima upotrijebit će se i kao vojni odjel.

Kanadska četvrt u Jafi. Urednik »Canadian Adler«, koji izlazi u Montrealu, g. Wolfovski, kupio je za svoga boravka u Palestini jedan kompleks zemljišta na obali Jafi u blizini Tel Aviva, na kojem će se moći sagraditi 100 kuća. Udjeli prodat će se pojedinim cionistima u Kanadi, da bi se na taj način podigla u blizini Jafe Kanadska četvrt. Velik dio udjela već je prodat.

Suspendiranje »Kuntressa«. Kako je poznato, suspendovan je glavni organ »Ahdut Haavoda« »Kuntress«. Nakon događaja 2. novembra. Ahdut haavoda izdao je zatim sveske u formi »Pisma članovima«. Policija je tada zaplijenila tiskana pisma i sistirala rad u tiskari Ahdut haavoda je protiv toga postupka prosvjedovala i tražila, da se osobe, koje su za taj postupak odgovorne, stave pred sud. Guverner Jeruzalima naredio je, da se tiskara opet otvori. Vodje Ahdut haavoda su preslušani, te su tražili odštetu za prouzročenu štetu.

Iz Jugoslavije

Sjednica Radnog Odbora S. C. J. 30. o. mj. održana je pod predsjedanjem dra. Lichta sjednica Radnoga Odbora. Povodom saznanja o raznolikom rješavanju molba Židova za vršenje opcijskog prava povedena je po članovima R. O-a odušja debata, te zaključen pribaviti autentičnih informacija u toj stvari.

Budući da se do danoga roka (1. februara o. g.) samo vrlo neznatan broj mjesnih cionističkih organizacija odazvao zaključku Saveznoga Vijeća u pogledu provedenja reorganizacije mjesnih odbora, ili barem o izvršenju istoga nije izvijestio Radni Odbor, to je ovaj zaključio, da se mjesne organizacije pozovu, na bezodvlačno izvršenje odnosnog zaključka S. V-a. i podjedno upozore, da u pogledu doprinosa za pokriće deficita udovolje po delegatima pojedinih mjesnih organizacija u ime potonjih danom obećanju.

Iza pretresa nekih organizatornih pitanja, naročito pitanja distrikta u Vojvodini, zaključena je sjednica.

Mjesnim cionističkim organizacijama! Prihvatom rezolucije u pogledu provedenja reorganizacije mjesnih cionističkih odbora (Stavak A. I. a.)—d.) i II., te stavak F.) po svim delegatima Saveznog Vijeća obvezani su mjesni odbori, da

1. do 1. februara provedu i priopće Radnomu Odboru provedenje reorganizacije mjesnih odbora;

2. da nabave doprinosa za pokriće budžetnog deficita.

Cirkularom R. O-a od 11. januara o. g. još su naročito upozoreni i pozvani mjesni odbori, da ovu reorganizaciju pravodobno provedu.

Cirkularnim pismom blagajništva pozvani su mjesni odbori da svojoj dužnosti pod 2. udovolje do 15. februara o. g.

Radni je odbor morao konstatovati, da je ovim dužnostima do sada i to samo u nepotpunoj mjeri udovoljeno po trim mjesnim odborima.

Budući, da Radni odbor bez novčanih sredstava ne može da izvrši preuzetih zadataka, pozivaju se mjesni odbori najozbiljnije, da bezodvlačno izvrše gore spomenute obveze, jer je inače svaki daljnji uspješni rad nemoguć.

U Zagrebu, dne 1. februara 1922.

Savez Cionista Jugoslavije
Radni odbor.

Iz zagrebačkog gradskog zastupstva. Zagrebačko gradsko zastupstvo konstituisalo se izabravši pojedine odbore, ima ih oko 25. Hrvatskom Bloku, koji čini većinu u gradskom zastupstvu, svidjelo se, da ne izabere ni židovske gradske zastupnike ni socijalističkoga ni u koji od tih odbora, u kojima se ima da vrši faktični realni rad. I opet dokaz, da antisemitizam hrvatskoga bloka, koji je u očiglednih izbora teroističkim prijetnjama nastojao uskolebati samosvijest i ograničiti slobodu glasanja Židova, ne daje, da Židovi saradjuju; dokaz podjedno, da Židovi samo u onoj mjeri mogu da ostvare svoju volju za saradnju, koliko imaju sami snage da se afirmiraju. Ovo šovinstvo prema ljudima, koji doista imaju u vidu dobrobit grada i države, samo je jedna ilustracija, da partijska i rasna zaslijepljenost nadjačava svako razborito prosudjivanje. Jer valjda gospoda oko Hrvatskoga Bloka ne misle, da zagrebačko gradsko zastupstvo ima toliko vrsnih sila, te bi moglo prezreti saradnju lica, koja uz potrebnu intelektualnu spremu imaju u vidu prije svega razvitak grada, a ne partijski interes. Ako ta većina još nastavi i »politikom galerije«, lako će joj dati ime uspjeti da židovski gradski zastupnici jednako ne dodju do riječi kao što je do sad onemogućeno i ostalim zastupnicima manjine. Samo bi onda bilo dosljedno, kad se ne bi išlo tražiti od židovskih gradskih zastupnika da glasaše za njihove ljude.

Pripominjemo, da je od zagrebačkih listova jedina »Slobodna Tribuna« osudila ovo mimoilaženje socijalističkoga i židovskih gradskih zastupnika.

Roditeljski sastanak. Ravnateljstvo židovske konfesionalne škole u Zagrebu vodeći računa o principima moderne pedagogije sazvalo je za dne 1. veljače 1922. u pol 6 sati poslije podne roditelje na prijateljski sastanak, kako bi se međusobnim dogovorom polučio sporazum glede rada o uzgoju naše djece.

Konstatuje se, da je odziv općinstva bio velik, što bez sumnje svjedoči, da je ova ideja naišla na odobravanje.

Ravnatelj škole, g. dr. Margel, otvorio je kratkim govorom sastanak, a iz togga podijelio je riječ učiteljici, gdjici Ružici Bril, koja je u lijepom referatu ocr-

tala stanje današnjeg doma i škole i utjecaj njihov na uzgoj djeteta. Pročelnik školskog odbora, g. dr. Horn, pozvao je prisutne, da sudjeluju u debati o uzgoju djeteta, jer će se samo intimnom saradnjom učitelja i roditelja moći promicati odgojna svrha obih faktora, kojima jednako leži na srcu sudbina naše djece.

Na to se razvila živahna debata, u kojoj su učestvovala mnoge majke i ocevi. Ova je debata u znatnoj mjeri pripomogla raspršenju glasina, kao da naša židovska škola ne odgovara modernom shvaćanju o uzgoju djeteta kako u profanim, tako i u specijalnim židovskim predmetima.

Ravnateljstvo nastaviti će sa održanjem roditeljskih sastanaka stavivši na dnevni red specijalna uzgojna pitanja.

Sudeći po živom interesu za stvar, držimo, da će ovaj početak uroditi s takim uspjehom, da će roditeljski sastanci tečajem cijele školske godine biti održavani.

Nadamo se, da će sve naše židovske škole slijediti taj vrijedan primjer i da će uvidjeti važnost te korisne i lijepe institucije.

Iskaz priloga za organizaciju.

Vukovar: Po Hermine Winter dio hanuke zabave za organizaciju K 4000.—,	
za halucim	220.—
Požega: za halucim	400.—
Niš: za halucim	524.—
Višegrad: Danon za šekel	90.—
za organizaciju: Izak Papo	100.—
Izak Kajon	100.—
Kos. Mitrovica za šekele	910.—

Našice: za halucim	1000.—
Zenica: za organizaciju Žid. nac. društvo 500.—, po Žid. nac. društvu sabrano	1300.—
Karlovac za organizaciju	2400.—
Zemun: za halucim	640.—
Split: Po Leliju Hajon sabrano za organizaciju	1500.—
Zagreb Oton Kastl za halucim	100.—

Zagreb, 31. januara 1922.

Blagajništvo S. C. J.

Tiskovni fond. Za tiskovni fond priposlali su: po K 80: David D. Alkalay, Beograd, dr. M. Laufer, Tuzla, Viktor Finzi, Dubrovnik; po K 40: L. W., Zagreb, M. I. Eškenazi, Nova Gradiška; 20 K: Jakob Semo, Bijeljina. — Darovateljima najljepše zahvaljujemo.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

K godišnjoj statistici.

Donijeli smo u prošlom broju iskaz darova za Ž. N. F. u godini 1921., koji nam pokazuje ukupni prihod od 1.310.214.09 prema 1.624.761 kruna u godini 1920. kraj propisanog kontingenta od 5 milijuna kruna, koji je kasnije snižen po glavnom uredu u Haagu na 3 i pol milijuna. To je eto u brojkama izraženi rezultat našega rada za Ž. N. F. u prošloj godini, koji na žalost ni malo ne može zadovoljiti. Ne držimo, da bi ispunili svoju zadaću, kad bi sad stali nizati mjesta, koja su ispunila svoju dužnost ili koja su približno ili možda ni iz daleka udovoljila svojoj dužnosti. Jedan pogled na tabelu i u izvještaj, što ga je Savezni Odbor podnio Saveznom Vijeću, uputit će svakoga o stanju rada u pojedinim mjestima, pokazat će i u kojim je granama sabiranje najviše napredovalo ili nazadovalo. Mi bi željeli, da u mjesto rekrimnacija i nizanja statističkog materijala, tražimo uzroke ovome zastoju i nazadovanju i pokazati put kako da se u ovoj godini sve to popravi i rad razvije u onom opsegu, koji je potreban, da postignemo propisani kontingent.

Pretpostava za uspjeh je čvrsto uvjerenje, da je propisani kontingent bezuvjetno postiživ, a organizacija rada treba da je tako udešena, da se iskoriste svi uvjeti sabiranja, a napose da sabirni rad za Ž. N. F. može da zahvati svakoga Židova dotičnoga mjesta. Nema sumnje, da kraj broja Židova u našoj kraljevini i

kraj poznate darežljivosti njihove, ne može biti govora o tome, da je kontingent previsok. On je prije prenizak i mi bi kraj dobre organizacije sigurno mogli postići i veći uspjeh. U to nas uvjerenje još više učvršćuju rezultati u malim mjestima, koja su prestigla propisani im kontingent i to ne možda s razloga, jer im je premalo propisano, već s jednostavnog razloga, jer je u malim mjestima organizacija rada tako provedena, da ona doista zahvaća svakoga Židova. Priznajemo, da je to teže u velikim mjestima. Ali u tome i leži vrijednost organizacije, da ona zna savladati sve poteškoće. Naša se ideja raširila; našli smo mnogo novih pristaša, a pogotovo je ideja Ž. N. F. našla bezbroj prijatelja. Samo organizatorno nije se razvio Savez, a time je propuštena mogućnost napretka i za Ž. N. F. Darovatelja bilo bi vazda, a i zгода ina za darovanje dostatno, nemamo sabirača, nemamo ljude, koji bi čestito, naročito u velikim gradovima, organizirali sav taj rad. Tu treba prije svega početi. U svakom većem mjestu treba da se obrazuje, gdje to još nije učinjeno, komisija za Ž. N. F., koja sastoji od agilnih ljudi. Ovi sebi imadu naći saradnike, dati im inicijative i biti što više s njima u kontaktu. Ovako izabrani saradnici neka stoje na čelu minjana t. j. deset Židova njihova mjesta, o kojima će dotičnik voditi brigu. Njegova će dužnost biti, da u tom krugu desetorice, koju je sebi dotičnik sam izabrao, provede sve naloge uprave, što ili dobije dotično mjesno povjereništvo. Sva-

ki pročelnik minjana, koji poznaje svoje ljude znat će i iskoristiti svaku zgodu, bilo veselu, bilo žalosnu, da se dotični Židovi sjete velikog Židovskog Narodnog Fonda. Time će Ž. N. F. naći opet novih prijatelja i samo će se na taj način moći doista pritegnuti svakoga Židova na darovanje za Ž. N. F.

Uvjereni smo, da o riješenju ove zadaće poglavito zavisi uspjeh našega rada za Ž. N. F. Mora da nam uspije sačiniti ovaj veliki kataster Židova, koji ima da služi podlogom za naš budući rad. Taj rad danas je najpreći. Ne bi bilo postuženoj ideji, kad bi svaki pročitavši ove redke, opet sve pri starome ostavio. Svaki, koji uvidja ispravnost gore razloženih ideja i ko je prijatelj Ž. N. F-a, neka se odmah prihvati posla. Prva dvanajstina ove godine prošla je, a auspicija, koja nam otvara, nisu najpovoljnija, jer vidimo, da se sabirni rad kreće u istim granicama kao i prijašnjih godina. Ne treba da ponovno istaknemo od kolike je vrijednosti sabirni rad za Ž. N. F. u narednim godinama, u kojima Ž. N. F. valja da ostvari velike zadatke, poradi kojih je stvoren: da namakne zemljišta potrebna za veliku kolonizaciju u Erec Jisraelu. Stoga je skrajnji čas, da svi upremo sve svoje sile i da provedemo ono što smo spoznali potrebnim. Organizujmo odmah rad za Ž. N. F. na temelju principa minjana i osigurajmo time namaknuće kontingenta, koji nam je propisan, kako bi i Židovi Jugoslavije pripomogli velikom cilju Ž. N. F-a: geulat haarec.

LJUBA PSCHERHOF rođj. BACHRACH
ROBERT PSCHERHOF

vjenčani.

Zagreb - Križevci, 26. siječnja 1922.

Tražim

naučnika

za trgovinu mješovitom robom.

Žiga Šindlof Gora kot Petrinje

Izdavatelj i odgovorni urednik
S. SPITZER.

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8

KROJAČKA DVORANA
ZA GOSPODU

HINKO GRAF

ZAGREB
BERISLAVIĆEVA ULICA 4

Izradjuje odijela najmodernijeg kroja. — Veliki izbor engleskih prvorazrednih štofova. Cijene umjerene!

IMPORTNA KUĆA D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8
TELEFON BROJ 13-31. TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Zefiri, kretoni, vuneni deleni, molino i ostala manufaktura kod

IMPORT SLAVKO HIRSCHL

ZAGREB — ILICA 47 (dvorište desno)

**Vunene tkanine
Platnena roba
Švajcarski voili
i batisti
M. BAUER**

Tekstilna roba na veliko
Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39
Uzorke šaljem po želji

Instalacioni zavod

za uvadjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger
Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

VELETRGOVINA KRATKOM I PLETENOM ROBOM

C. D. GAON

JELAČIČEV TRG 23 **ZAGREB** TELEF. INT. 23-72

SKLADIŠTE ČIPAKA, VRPCA, VEZIVA, OGRLICA, KRAVATA, SVILENIH RUBACA, ČARAPA, RUKAVICA, MAJICA, GAČICA ZA KUPANJE, RUPČIĆA, DUGMETA I DRUGIH ARTIKLA

T A H E I A

MEDJUNARODNO SPEDICIJONO PODUZEĆE
Jelačićev trg 23 **ZAGREB** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti. Tranziranja robe.
Uskladištenja. Svakovrsni prevozi.

Carinsko-posrednička poslovnica

WIENER BANK-VEREIN HRVATSKA PODRUŽNICA

Jelačićev trg broj 5. — ZAGREB — Jelačićev trg broj 5.

WIENER BANK VEREIN, Filijala Beograd, Jakšićeva ulica br. 3. Brzovjavni naslov: „Bankverein“. — Uplaćena dionička glavnice i pričuve: **K 900.000.000**—

Obavlja

svekolike

bankovne

transakcije

Kupuje i prodaje sve vrste inos ranog kovanog novca i novčanica. — Podjeljuje predumove na vrijednosne papire.

Preuzima burzovne naloge na sve tu- i inozemne burze

Eskontire i unovčuje mjenice i devize. — Podjeljuje naplatne porezne i vjersije na tekući račun.

Izdaje kreditna pisma na sva veća tu- i inozemna mjesta.

Preuzima uloške uz najpovoljnije ukamaćenje prema pogodbi. — Finansira industrijska poduzeća. — Posebni američki odio

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 **ZAGREB** Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje n. premoćnih ponjava

Na veliko!

Na malo!

Naranča i limuna

mandarine, smokve, rožčice, lješnjake, sultanine, badema, datulja (urme), malaga, groždje, talij. maroni i t. d. uz najjeftinije cijene kod tt.

J. DRAGONER
Zagreb, Zrinjevac broj 15.

PRISPJELO

KONAC

MIEDER - PAS - METLA

CTIARTIKLI: AIDA, LUCIA, MARIA, GEISHA, ORO, INTRA, TRIPOLI, UNTERFADEN ITD.

RAZNI PAMUCI ZA PLETENJE ČARAPA, ŠKOLSKI PAMUK 8/20, ČARAPPE MUŠKE, ŽENSKE I DJEČJE, ZIMSKE I FLOR. KAO I OSTALA KRATKA ROBA KOD TVRDKJE

BRAĆA WALDER I DRUG

ZAGREB - JELAČIČEV TRG BROJ 23.
BRZOJAVI: »BEWA«, ZAGREB

VANJSKE NAUČBE
IZVRŠUJU SE
TOČNO I SAVJESNO

PAPIRA

PISAĆEG I RISAĆEG PRIBORA
za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu, točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

»MERKUR«

D. D.

veletrgovina i konfekcija papira
Telef. 17-95 - ZAGREB - Ilica br. 31.

Brzovjavni naslov: PAPERKUR

Podružnica:
Beograd, Kralja Petra br. 70

Tražite cijenik badava